

GÜNTHER ANDERS

İNSANIN ESKİMİŞLİĞİ

İKİNCİ ENDÜSTRİ DEVRİMİ ÇAĞINDA
İNSAN RUHU ÜZERİNE

1. CİLT

Günther Anders, 1902'de Breslau'da doğdu, 1992'de Viyana'da öldü. (Anne-baba psikolog, Walter Benjamin kuzen, Hannah Arendt bir aralar eş.) Husserl'le doktora, Paris ve Berlin'de felsefi ve edebi uğraşlar, sanat tarihi öğrenimi, ABD'de sürgün yaşamı.

Günlüklerinde biyografisinin olmadığını, yaşamının fragmanlardan oluştuğunu vurgular. Tüm kesitlere tarihsel altüst oluşlar eşlik etmiştir. Daha yirmili yaşlarda yarattığı düşsel Molusya ülkesi ve Molusyalı figürleriyle totaliter, militarist, endüstriyel olguların ve rejim devlerinin bağrını hedef aldı. *İnsanın Eskimişliği*, yazarın fabrika işçiliğinden çevirmenliğe, sokak direnişçiliğinden filozofluğa uzanan yelpazedeki analizlerinin özetidir. Yapıtlarından birine yazdığı önsözde: “Bağlayıcı olmayan sıradışı gözlemlerin ve iyi perdahlanmış hicivlerin yazarı olarak görülmek istemediğini, aksine mücadele tezlerinin savunucusu olarak bilinmek istediğini, bu tezlerin en azından karşı atakları ve sıkıştırılmayı da hak ettiğini...” belirtir; şöyle devam eder: “Bundan önceki yazılarımı bu onurdan yoksun kıldılar, ödüller verip halsiz bıraktılar.”

***

Anders, başyapıtı *İnsanın Eskimişliği*'nin ilk cildini yazma eylemini 1954'te tamamlamıştır. İçinde kimi zaman, 1941'de Amerika'da sürgündeyken tuttuğu günlükten aynen aktarılan izlenimler vardır: Metinde okuyacaklarınızı, neredeyse yetmiş yıl önce görmüş-düşünmüş-yordamış-aktarmıştır. Hakkını olmasa da keskin bakışını teslim etmek için göz ardı edilmemesi gereken bir yetmiş yıl.

Anders'in *tutkulu dileği*, “Umarım, öngörülerimin hiçbirinde haklı çıkmam” idi. Yıllar sonra nükleer tehdide ilişkin yazdıklarına ve Dünya'nın bugünkü haline bakarsak, “Yorumsuz” demek uygun düşüyor.

Önemli yapıtları: *İnsanın Eskimişliği*, *Aydan Bakış*, *Her Yer Hiroşima*, *Molusya Katakombu*, *Kâfirlikler*, *Dünyasız İnsan*, *Heidegger Üzerine*, *Kuleden Bakış*, *Duvardaki Yazı*, *Nükleer Tehdit*, *Biz Eichmann Çocukları*, *Vicdan İçin Off Limits*, *Kafka'dan Yana Kafka'ya Karşı* (İthaki Yayınları, 2017), *Köprüdeki Adam*, *Evrenbilimsel Humoreskler*, *Eskiden Aşk*.

İnsanın Eskimişliği
Die Antiquiertheit des Menschen

Günther Anders

Ithaki Yayınları - 1293

Yayın Koordinatörü: *Tuğçe Nida Sevin*
Yayına Hazırlayan: *Selçuk Aylar*
Kapak Tasarım: *Hamdi Akçay*
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *B. Elif Balkın*
1. Baskı Ocak 2018, İstanbul

ISBN: 978-605-375-749-8

Sertifika No: 11407

© Herdem Belen-Hüseyin Ertürk 2017

© Ithaki, 2017

© Verlag C.H.Beck oHG, München 2010

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

Ithaki™ Penguin Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin yan kuruluşudur.
Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy - İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Gümüşsuyu Cad. Topkapı Center, Odin İş Merkezi No: 403/2 Topkapı - İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 - Faks: (0212) 613 51 97
Sertifika No: 29652

Günther Anders

İnsanın Eskimişliği

I. CİLT

İkinci Endüstri Devrimi Çağında
İnsan Ruhu Üzerine

Çevirenler
Herdem Belen-Hüseyin Ertürk

İthaf

Bundan tam yarım yüzyıl önce, 1906 yılında, babam William Stern, o zaman benim şu anki yaşımdan yirmi yaş daha genç ve birkaç kuşak daha iyimser, *Birey ve Nesne* adlı yapıtının ilk cildini yayımlamıştı. Kişiliksizleştirilmiş psikolojiye karşı mücadele yoluyla “birey”e itibarını geri verebilme umudunu hiç yitirmedi. Kendi iyi yürekliliği ve ait olduğu zamanın iyimserliği, “birey”i “nesne”leştiren şeyin onun bilimsel olarak ele alınması değil, insanın insana reva gördüğü muamele olduğunu anlamasını uzun yıllar engelledi. İnsanlığı hiçe sayanlarca onuru bir çırpıda ayaklar altına alınarak sürgün edildiğinde, dünyanın sanıldığından daha kötü olduğunu kavramanın verdiği üzüntüden kaçamadı.

*

İnsanın tahribatına dair bu hüznü sayfalar, oğlunda, insan onuru kavramının sökülüp atılamayacak kadar kökleşmesini sağlayan onun anısına yazılmıştır.

İçindekiler

5. Baskıya Önsöz	9
Giriş.....	12
Prometheusçu Utanç Üzerine.....	33
Fantom Ve Matris Haliyle Dünya: Radyo ve televizyon üzerine felsefi gözlemler.....	121
I Evlere Servis Edilen Dünya.....	122
II Hayal Ürünü	159
III Haber	190
IV Matris.....	202
V Daha Genel Şeylere Geçiş	238
Zaman Dışı Varolma	260
Atom Bombası Ve Kıyamet Körlüğümüzün Kökleri Üzerine	282
I İlk Dehşet Keşifleri.....	287
II Atom Bombası Ne Değildir?	298
III İnsan Kendinden Küçüktür	317
IV Ahlâki Düşgücünün Oluşturulması Ve Duyguların Esnekliği.....	326
V Kıyamet Körlüğünün Tarihsel Kökleri	332
VI Yok Etme Ve Nihilizm	354
VII Kapanış Sözleri.....	369
VIII Ekler.....	372
Notlar	389

§ 22

Ekonomi ontolojisinin birinci aksiyomu:

Yalnızca bir kere olanın hükmü yoktur. - Fotoğrafçılık üzerine

Sadece deneyimlerimizin değil, ihtiyaçlarımızın dahi biçimlendirildiği olgusu, matrisin maksimum performansını oluşturur demiştik biraz önce. Biçimlendirmenin objesi ya da kurbanı olarak sadece kendimizi gördüğümüz sürece ve ihtiyaçlarımızinkinden daha derin bir katmanın var olduğunu da pek söyleyemeyeceğimize göre kuşkusuz savımızda yanlışlık yok. Ancak matrislerin performansını bütünüyle tanımlamaya yetmiyor bu.

Bir kere her şeyden önce matrisler yalnızca bizi değil Dünya'yı da kalıba sokarlar. Bu iddia ilk anda doğal gelecektir, çünkü sadece seri üretim olgusuna işaret eder gibidir. Ancak asıl örneklerimize, radyodaki ve televizyondaki hayalet üretimi temasına dönersek, meselenin hiç de kendiliğinden anlaşılır bir şey olmadığı görülür. İşte o zaman iddiamızın anlamı; röprodüksiyonlarının bize yayın olarak vardığı, "Dünya"nın yapay modellerinin yalnızca bizleri ve dünya görüşümüzü şekillendirmekle kalmadığı, bizzat Dünya'yı, gerçek yaşamı da düzenlediği, bu şekillendirmenin bumerang etkisine sahip olduğu, yalanın söylene söylene doğruya evrildiği, kısacası *gerçekliğin, kendi görüntülerinin kopyası olup çıktığıdır*.

Bu sıradışı süreci anlayabilmek için hayli geriye gitmemiz gerekiyor.

Başta demiştik ki evlerimize servis edilen gerçek ya da sözde olaylar, bu servisle birlikte mallara, üstelik her olayın evlere teslimatı sayısız numuneyle yapıldığı için seri üretim malları-

na dönüşür. Dolayısıyla olayla yayın arasındaki ilişki, *modelle röprodüksiyon mal arasındaki spesifik ilişkinin* bir alt vakasıdır.

Model ya da röprodüksiyondan hangisinin reel olduğu sorusu sorulacak olursa da yanıt: Röprodüksiyondur, kopyası çıkarılmış maldır. Çünkü model, kopyanın hatırına vardır. Şöyle ki meta, ne denli çok sayıda satılırsa o denli reeldir. Metanın modeliye, örnek olma niteliğiyle, röprodüksiyonlarının maksimal satışının “hayata geçirilmesini” mümkün kıldığı ölçüde reeldir. Bugünkü üretimin ve pazarlamanın perspektifinden görüldüğü şekliyle bir *iktisat ontolojisi*, bir varoluş öğretisi yani, geliştirilmiş olsaydı, ilk aksiyomu şöyle ifade edilirdi herhalde: “*Gerçeklik kopyalarla üretilir; ancak ve ancak çoğul halde, seri halde ‘varoluş’ vardır.*” Tersinden söylersek: “*Bir defa olan sayılmaz; bir defa olanın hükmü ‘yoktur’; tekil henüz yokluğun tarafındadır.*”⁷¹

Akla aykırı görünen bir aksiyom, üstelik anlaşılması da gerçekten zor. Çünkü “var” kabul edilen şey ne “genel” ne de “tek” bir şeydir; üçüncü bir şeydir: *Seridir* yani. Bildiğimiz klasik, nominalizm-realizm seçeneklerine aykırı çünkü. Ancak bu, söz konusu aksiyomun, günümüz insanların, özellikle tam da hiç felsefeden anlamayanların iligine işlediği gerçeğini değiştirmez.

Turistleri, özellikle de önde gelen endüstri ülkelerinin yurttaşlarını, Roma’da ya da Floransa’da gezerken izleme olanağı bulmuşsanız, *eşi olmayan* yapılarla, yani seriler dünyasında tek örnek olarak ortalıkta dikilip duran şu büyük tarihi objelerle karşılaştıklarında nasıl afalladıklarını fark etmişsinizdir.⁷² Bu turistlerin istisnasız hepsi sahiden de bu rahatsızlığa ilaç olacak bir şeyi yanlarında taşıyorlar. Kullandıklarında, onları anında rahatlatacağı garanti bir tür iğne diyelim. Daha doğrusu, güzelliği ve sınıflandırılmazlığıyla fazlaca kafalarını karıştıracak bir benzersiz yapıyı anında “motif”e çevirebilmelerine yardımcı olacak bir alet. Bu alet, ziyadesiyle belirli her tanım

edatını belirsiz bir tanım edatına, başka deyişle kopyalar evreninde bir kopya olarak meşru bir konum edinebilecek bir edata çevirebilmelerini sağlar. Kısacası: Bu turistlerin her birinin elinde bir *fotoğraf makinesi* vardır. Nesnelere dokunması bile gerekmeyen sihirbazlar olarak, sürüler halinde bir baştan bir başa Dünya'yı dolaşır dururlar, "pour corriger sa nature."^{*} Dertleri, tüm bu eserlerin, eşsizlikleriyle seriler âleminde yarattığı arızayı gidermektir; o ana dek seriler âleminden dışlanmış gördükleri her bir yapıyı kopyalayarak o âleme dahil etmek, yani *fotografik* "*protokolünü tutmaktır.*" Kayıt için deklanşöre basmışlarsa rahatlamışlardır.

Bu "kayıt"sa aynı zamanda bir "*sahiplenmedir.*" Bu sihirbazlar, kopyalama işiyle bir yandan da o yapıtlara artık "*sahip olma*" konumuna erişmişlerdir. "Sadece suretlere" şeklinde bir eklemeden kaçınmalı. Bu yapıtlara "sahip olma" yöntemleri, aksine tam da alıştıkları "sahip olma" yöntemidir. Objelerin suretlerine sahiplerse, objelere "sahiptirler." Suretler arası bir ikametten başka bir ikamete artık yabancı olduklarından - içinde yaşadıkları, eşlik ettikleri ve beslendikleri dünyalarının seri üretim malları büsbütün röproduksiyonlardır, tamamı modellerin taklitlerinden oluşur - *kopyalar onlar açısından resmen gerçeklik demektir.* Gördüklerinin fotoğrafını çektikleri falan yoktur; çünkü gördüklerine sırf fotoğrafını çekmek için bakarlar; bir şeylerin fotoğrafını çekmelerindeki amaç sırf o şeyleri ellerinde bulundurmadır; fotoğrafını çektikleri şeyleri ise hiçbir zaman "gerçek" olarak görmezler. "Gerçek" onlar için daha çok kaydetme demektir; yani seri şeyler evrenine alınmış ve kendilerinin mülkü haline gelmiş kopya serisi örnekleridir. Ontolojik ifadeyle "esse = percipi" yerine "esse = haberi" geçmiştir.⁷³ Bu turistler açısından "*gerçek*" olan, aslında Venedik'teki değil, Wuppertal'daki, Sheffield'deki, Detroit'teki kendi fotoğraf albümlerindeki Marcus Meydanı'dır. Bu

* Fr. Doğasını düzeltmek için. -yhn

aynı zamanda Şu anlama gelir: *Orada olmak değil, orada olmuŐ olmak önemlidir sadece*. Orada bulunmuŐ olmak, memleketlerindeki prestijlerini de artıracaktır artırmamasına, ancak baŐlıca neden, salt geçmiŐin çantada kekklik bir sahip olma duygusu vermesidir. Sonuçta halihazırdaki obje, uçuculuğu yüzünden “sahip olunması” zor, dayanıksız, gerekdiŐi, krlılığı olmayan, velhasıl *kalıcılığı* olmayan Şeydir. Oysa geçmiŐteki, fotoğrafta nesneleŐtięi ve böylece mülke dönüŐtüęü için tek gerçektir. Ontolojik ifadeyle, “*Sadece geçmiŐte kalmıŐ olmak var olmaktır.*” Bu sihırbazlar arasında sadece kuru kuruya işine bakmayıp ne yaptığını da bilen biri olsaydı - ki galiba zor ihtimal, çünkü görünüŐe bakılırsa fotoğraf çekmekle felsefe yapmak arasında karŐılıklı bir dıŐlama var - deklanşöre basmakla geçmiş ömrüne Şu mazereti bulurdu: “Her olup biteni bir kopyaya ve böylelikle fiziksel bir objeye evirdiğime; çoğunu siyah beyaz, bazılarını renkli ve hatta birkaçını hareketli görüntüler olarak evime gtrdğme ve böylelikle de artık hep elimin altında olduklarına göre yaŐamımda nafile, heba edilmiŐ ya da yararsız hiçbir Şey yoktur. Her Şey *aktüel* nk kalıcı; *aktüel* nk fotoğrafı var.” “Var olmak” demek geçip gitmiş olmaktır, kopyalanmıŐ olmaktır, görüntü olmaktır, mülk olmaktır.

Röprodüksiyon tekniğiyle (“tekrarlama özelliği” boŐuna vurgulanmayan) hatırlama arasındaki ilişkinin ayrıntılarına daha fazla girmek konumuzu aŐardı. Şu kadarını söyleyelim: Bu ilişki ifte anlamlıdır. Fotoğraflar, bir yandan anımsamamıza yardımcı olurlar; ancak öte yandan - ki işin bu tarafı daha önemlidir - nesneleŐmiŐ anılar, anımsama edimindeki ruh halini ve performansı ktrmleŐtirir ve onların yerine geçerler. Günümüz insanı varlığını bir “yaşam” Şeklinde kavramaya ve kiŐilięinin otobiyografik portresini çıkarmaya bir parça önem verecek olduğunda bunu elindeki fotoğraflarla yapmaya çalıŐır. GeçmiŐin grntlerininse ısmarlanması gerekmiyor ar-

tık, sayfaların çevrilmesi yeterlidir. Bellekte canlandırılmaları da zorunlu değil, en fazla albümün karıştırılması gerekebilir o kadar. Geçmiş sadece ve sadece albümdedir, tıpkı Marcus Kilisesi gibi. Çağdaş insan, sırf albümüne yerleştirdiği, böylelikle asla kaybetmeyeceği enstantaneler yardımıyla geçmişini yeniden kurar; günlüğünü sırf albüm şeklinde tutar. - Bu tarz yeniden kurulmuş yaşamının neredeyse bütünüyle gezinti ve seyahatlerden oluşması ve başka hiçbir şeyin “yaşam” niteliğini hak etmiyor görünmesi de işin ayrıntısı. -

Aslına bakarsak otobiyografik prensip olarak zaferini ilan eden şey müzelerin işleyiş esasıdır. Herkes kendi yaşamını bir fotoğraf serisi biçiminde, bir tür “*otobiyografik galeri*” olarak keşfeder. Böylelikle ama, geçmiş de geçmiş olmaktan çıkar; tüm geçmiş halihazırda ve el altında olan resim gerçekliğinin *tek* düzlemine yansıtılmıştır çünkü. Zaman, dikenin nerede hani?

Schmid ya da Smith Bey'e, yolculuk sırasında asla fotoğraf çekmeme, bir bakıma anılardan yarına dair hazırlık yapmama koşuluyla bir İtalya seyahati teklif edilecek olsa, herhalde bu daveti zaman israfı, yani âdetâ ahlâksızca bir cüretkârlık olarak görüp reddederdi. Böyle bir geziye zorla götürülecek olsa, gittiği yerlerde dolaşırken paniğe kapılırdı, yaşadığı ânı ve “deklanşörlük” onca görülmeye değer yeri nereye koyacağını bilemezdi. Kısacası eli kolu bağlanırdı. Seyahat bürolarının müşteri çekmek için “Visit lovely Venice” sloganıyla değil de “Visit unforgettable Venice”le reklam yapmaları gayet mantıklı. Kent daha görülmeden unutulmaz oluyor. Güzel olduğu için değil, unutulmaz olduğu için ziyaret edilmeli. Tıpkı yırtılmaz olduğu için satın alınması gereken bir pantolon gibi. Müşteri, güzel olduğu için unutulmazlığındansa, unutulmazlığı garanti olduğu için kentin güzel de olduğuna muhakkak gözünü bakabilir. Bu tarz bir anlayışla seyahat eden biri açısından *şimdiki zaman* “*miş’li gelecek zamanın*” hizmetinde bir araca indirgenmiştir. Tek geçerli şey olan röprodüksiyon ürü-

nünün, Futurum II'nin sözünü etmeye bile değmez bir bahanesine dönüşmüştür. Özetle gerçekdışı ve hayaletimsi bir şey olup çıkmıştır. Bu durumla sadece *seyahatler sırasında* karşılaşılmadığını vurgulamaya ise sanırım gerek yok.

III

İnsan Kendinden Küçüktür

§ 11

Korkma beceriksizliği çağında yaşıyoruz

İşte içinde bulunduğumuz durum bu. Böylesine korkutucu. İyi ama korkumuz nereye gitti?

Ortalıkta bir korku falan göremiyorum. Orta ölçekte bir korkudan bile eser yok. Herhangi bir grip salgınında baş gösterecek korku ayarında bir korkuyu bile koydunsa bul. Hiç ama hiç esamesi okunmuyor korkunun.

Böyle bir şey nasıl mümkün olabiliyor?

Diktatörlük dönemini, savaşı, toplama kamplarını, işgal güçlerini, ateşe verilmiş kentleri “korku devri” olarak niteleme hakkına ilişkin tek bir söz dahi etmek yakışık almazdı. Öte yandan savaşın finalindeki felaketi izleyen on yılda bu “korku devri” teriminin tuhaf denebilecek aşırı gerçekdışı kariyerine tanık olduk. Bugün Viyana’da, Paris’te, Londra’da, New York’ta - “Age of anxiety”nin* revaçta olduğu yerlerde - korkuyu, gerçek korkuyu aramaya çıksak neredeyse elimiz boş dönerdik. Kuşkusuz, “korku” sözcüğünü basılmış halde bulurduk, sü-

---

* İng. Endişe çağı. -yhn

rüyle hem de, balyalarca - her gün yüzlercesi hurda kâğıda dönüşen, yüzlerce yenisi çıkan - yayında. Çünkü korku bugün artık bir metaya dönüşmüştür. Korku *hakkında* herkes konuşuyor. Lakin *korkudan* konuşan çok az kişi var.

Çünkü bu arada, sözcüğün yüz yıl önce Kierkegaard tarafından terim düzeyine yükseltildiği, yani üst düzey felsefi ve edebi bir geçmişi olduğu hatırlandı. Sözcük Kierkegaard'la ve Heidegger'le ilişkilendirilerek yayıncılığın pazar ürünü haline getirildi. Matbaadan çıkan her dergide kendine yer bulmakla kalmıyor, yanı sıra (günümüzde hiçbir şey ezoterik kadar egzotik olamadığı için) çok doğal bir şeymiş gibi taşra gazetelerindeki uyku hapı reklamlarında da kullanılıyor. Kısacası: Günümüzde, 'up to date'lik* ve her önüne gelen yerde "ait olma" duygusu yaratmak için korku yetiyor.

Bugün, atom bombası çağında bu deyiş yalnızca doğruluğunu değil gerçekliğini de yitirdi. Ara sıra, o da genellikle birisi arkadan çarptığında mobilize ettiğimiz üç kuruşluk korkuya bakıp hayale kapılmanın gereği yok. Dev tehdit dalgalarının çarpmasıyla sersemlemiş bir günümüz insanına henüz rastlamadım. Olsa olsa ürkmüş birilerini görmüşümdür; ama onlarınki de pek öyle *korkudan* değil, birden, *korkmaktan* ne denli âciz olduklarının farkına varmalarındandı. Bir de korkma girişimlerinde yarı yolda kalıp da utandıktan ve gazetelerini bir kenara koyduktan sonra kendilerini yeniden olayların akışına bırakan - ya da ellerinden başka bir şey gelmeyen diyelim - bir anlamda alışık oldukları boyutların koşullarına ve yakın-uzak geleceğin dertlerine dönen birkaç kişi.

Hayır; aslında seferber etmemiz gereken, halimize uygun bir nebze korkuyla kıyaslarsak, resmen *korku cahilleriyiz*. Eğer yaşadığımız zamana gerçekten de bir rumuz bulmamız gerekiyorsa "*Korkma yeteneksizliği çağı*" yerinde bir niteleme olur doğrusu.

---

* Ing. Güncel olma. -yhn

Her halükârda atom bombasının ortaya çıktığı moment, deyim yerindeyse, reji açısından seçilebilecek en elverişsiz safhaydı. Sona doğru, tam da diktatörlüğün ve savaşın getirdiği halihazırdaki korkunun yeni yeni dağılmaya başladığı, milyonlarca insanın yıllar sonra ilk kez polis korkusu ve gece bombardımanı olmadan yatağa girer olduğu, Dünya'nın daha az hırpalanmış kısımlarında yeniden "good old life"^a dönme planlarının yapılmaya başlandığı günlerdi. İşte bu derin bir nefes alma aşamasında yeni bir tehlikeye, sözde karşılaştırılmayacak kadar büyük boyutlara mı çevrilseydi bakışlar? Hiç değilse bu türden devasa bir tehdidin *olasılık dahilinde* olduğuna dair bir duyarlılığın sırası mıydı? Kolay kolay altından kalkamayacakları bu tür şeyleri bastırmak işine geldi insanların. Hemen o günün gecesi tehdit oluşturmayacak bir tehlikenin ciddiye alınacak bir yanı mı vardı ki? Dolayısıyla meselenin kavranmaması yeğdi. - Ne var ki, 'ilk anda kavramak' savsaklanırsa telafisi zordur. Bir yıl sonrasında, tehdit artık ahşıldık, yüz defa okunmuş, sıkıcı bir şeydi. Bugünse çoktan bir "good old danger"^a,^{**} savaş sonrası yaşamımızın hoş bir parçasına dönüşmüş durumda. -

Roosevelt, vazgeçilmez dediği özgürlükleri sıralarken "Freedom from Fear"^{1***} da atlamadığında ve böylelikle özgürlükle korkunun bağdaşmazlığına işaret ettiğinde (bu formülasyon o haliyle daha önce var olmamasına karşın) Dünya tarihi açısından bakarsak yapacak bir şey kalmamıştı. Çünkü bu talep, tam da geçerliğini yitirmeye başladığında dile getirilmişti, nitekim yeni, hemen hemen tam karşıtı bir görev sökün etmişti: (Grimm Masalları'ndaki deyişle) "*korkmanın ne demek olduğunu öğrenme*" zorunluluğu. Çünkü ihtiyacımız olan şey en başta bir "freedom to fear,"^{****} başka deyişle, içinde bulunduğumuz

---

* Ing. O eski güzel hayat. -yhn

** Ing. Geçip gitmiş bir tehlike. -yhn

*** Ing. Özgürlükten duyulan korku. -yhn

**** Ing. Korkma özgürlüğü. -yhn

tehlikeden gerçekten kurtulmak, yani “freedom from fear”ı* gerçekten elde etmek istiyorsak, *halimize yaraşır bir korkuyu*, hayata geçirmemiz gereken bir nebze korkuyu toparlamaktır. O halde işin can alıcı noktası, *to fear in order to be free*; özgürleşebilmek, dahası hayatta kalabilmek için *korkmak* olarak görülmelidir.

Bu korkunun eksikliği, atom bombasının çağdaşları olan biz günümüz insanların fazladan cesur olduğu anlamına falan gelmiyor.⁹⁸ Arızanın nedenleri başka. Bizleri kendi kendimizi yok etmeye götürecek uyusukluğu alt etmek istiyorsak, bu birden fazla ve birbirinden hayli farklı nedeni ortaya çıkarmak zorundayız. İzleyen paragraflarda yapacağımız şeyi böyle tanımlayabiliriz. Kıyamet körlüğümüzün köklerinin hiç değilse birkaçını açığa çıkarmayı denemeliyiz. Listenin eksiksiz olacağı gibi bir iddiam yok.

Körlüğün köklerini iki gruba ayırıyoruz: İlk önce felsefi-antropolojik kökü ele alalım, yani bir anlamda *insan olmamızla* ilgili tuhaflığı. Sonra da tarihi köklere eğilelim, yani *bugünkü böyleoluşumuzla* ilgili kısma.

---

* İng. Korkudan kurtulma. –yhn